

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre..... 5 frt — kr.
Fél évre..... 2 frt 50 kr.
Negyedévre..... 1 frt 25 kr.
Egyes szám ára 10 kr.

Bérmentetlen leveleket el nem fogadunk.

Hirdetések és nyilttéri közlemények jutányos árszámítás mellett a lap kiadó-hivatala által vétetnek föl.

UJPEST.

Társadalmi hetilap.

Megjelen minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG

hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők

Budapest, Csömöri-ut 43. sz.

— 208 —

KIADÓHIVATAL:

hol az előfizetési pénzek és hirdetések felvétetnek

UJPEST, fűrdőház.

— 209 —

Kéziratok vissza nem adatnak.

Ujpest martyrja.

Az „Ujpest“ alapítója, tulajdonosa, Szterényi Albert, mint tudva van a sajtóbiroság által négy havi börtönre ítéltetett.

Börtönbüntetését folyó hó 2-án meg is kezdette.

Barátai, sőt ő maga is azt hitte, hogy miután határozottan kijelentette, hogy ő Vácra nem megy, a Fortunában fogják tartani s miután nem közbüntényes, hanem csak sajtóvétség miatt lett elítélve, a királyi ügyészség az ügyészi irodában fogja foglalkoztatni, a művelt s irodalmilag képzett fiatal embert:

De úgy ő, mint barátai csalódtak. Az ügyészség, jelentkezése után pár napra elküldte a kerepesi-uti fogházba, hol most a 4 számú szobában ötdömögével van.

Barátai közül már többen fel akarták keresni, de nem lehet vele beszélni, mert a börtönfelügyelő, ügyészi engedély nélkül senkit sem bocsáthat hozzá. Az ügyész pedig a nála jártaknak azon határozott nyilatkozatot tette, hogy egy hónap előtt Szterényivel beszélni nem lehet, nem szabad.

Mi, kik különben ismerni hisszük a törvényeket s törvényszabályokat, nem tudjuk, honnét meríti a tisztelt ügyészség ezt a határozatát, mert mi úgy tudjuk s pedig tapasztalatból, hogy még a vácsi fegyházban lévő közbüntényeseket is meglátogathatják hozzátartozói, a sajtóvétségért elítélteket pedig minden nehézség nélkül felkeresheti bárki is. S csak Szterényit nem szabad meglátogatni. Vajon miért, mi a Szterényi bűne?

Az, hogy kimondta az igazat, védte a jogot s méltányosságot követelt polgártársai számára.

Ez oly bűn, melyet minden jogérzetű ember elkövet s e bűn polgári erény, ezért martyrná tenni valakit lehet ugyan a sajtóbiroságnak, mert hisz annak felelőssége csak lelkiismeretével van; de attól elzárni a lehetőséget, hogy embertársaival érintkezzék ez már csak az ügyészség akaratában, de nem a törvényben találja megfejtését.

Különben Szterényi jó barátainak, kik pedig, hogy mily nagy számmal vannak Ujpesten, az ügyészség ép úgy tudja, mint mi, annyit mondhatunk megnyugtatóul, hogy Ujpest martyrja jól érzi magát, napi szükségleteiről legkedvesebb barátja gondoskodik, s ő türelemmel várja a négy hó lefolyását, hogy kiszabadulva, lapját ismét kezébe vehesse s hogy polgártársainak ismét felajánlhassa szolgálatát az igazság, jog és méltányosság védelmére.

Addig is türelem polgártársak, nehéz ugyan négy hónapot a börtönben tölteni, de az idő kereke folyton forog, a perczek elfut-

nak, az óra röpül, a napok haladnak, a hetek eltűnnek s végre a hónapok is lejárnak s ha az óra ütni fog Szterényi ismét körünkbe jön, addig hát várjuk türelemmel őt, ki türelemmel viseli meg nem érdemlett sorsát.

Palotay Ákos.

A magyar nemzet legnagyobb hibája.

(B.) Sokak korholnak kedves nemzetem. Tenfiaid korholnak szeretetből, türelmetlenségük nem találja elég gyorsnak fejlődésedet, folyvást előbbre nógat.

Ellenségeid korholnak erényeidért, erős nemzeti érzelmeidért.

De én ótalmamba veszek mindkét vád ellenében. Mind a kettő igazságtalan. Egyiket sem érdemled meg egészen.

A jelen nemzedék egyetlen egy tét kivételével, mindenütt lendületes tevékenységet kezd kifejteni. A régi közöny, lanyhaság tűnedezik. A társadalom minden mesgyéjén élénk érdeklődés, pezsgő sürgés-forgás, sőt itt-ott tervszerű, öntudatos tevékenység mutatkozik. A művészet minden ágában bámulatos és gyors az emelkedés, igaz, hogy a közönség érdeklődése nem tart vele fokozatos lépést, de a régi idők teljes közönyéhez mérten itt is örvendetes lendületet látunk. Az irodalmi tevékenység is eléggé élénk és pezsgő. A kidölt régi nagyságok helyére nem támadtak ugyan hasonló nagyságu tehetségek, de a meglevő erők buzgalma sokat pótol.

A köznevelés tervszerűen fejlődik s a közügyek iránt való érdeklődést a pezsgő és folyvást fejlődő élet bizonyítja. Az ipar és közgazdaság terén pedig éppen élénk a mozgalom.

Mindezt örömmel kell elismernünk, de van egy nagy baj. Közéletünk törekvésén és nyilvánulásaiban bizonyos világpolgárság kezd nyilatkozni, mely közönyt mutat vagy legalább negélyez a nemzetiség iránt. Hiányzik rajtuk a magyar jelleg. Tetszelegni kezdünk európai szivtelenséggel s társadalmunkat és közéletünket kezdjük megfosztani magyar nemzeti sajátjaiból.

S kis nemzetekre nézve, különösen olyanokra nézve, melyeknek külső-belső határait ellenséges népek körzik, ez végzetes, merész játék s oly betegség, mely ha gyorsan elejét nem vesszük, igen könnyen halálössá válhatik.

Nemzeti érzésünk lanyhulni kezd, s a fajhoz való ragaszkodást, melynek első sorban köszönhetjük ezredéves nemzeti fennállásunkat, az európai kultúra isme vagy ürügye alatt kezdjük naiv, már rég tulhaladott álláspontnak tekinteni.

Közel vagyunk hozzá, hogy zengzetes jelszavaknak essünk áldozatul.

Kevélykedünk és dicsekszünk „szabadelvűségünk“-kel még ott is, ahol legnagyobb életérdekeink, állami állásunk, nyelvünk és nemzeti lételünk forog kérdésben. Ahol határozottan a legmakacsabb konzervatívoknak kellene lennünk.

Ez a baj, itt van a veszedelem, ez a magyar nemzetnek hibája.

Ezen kell segíteni minden áron és mindenek előtt! Szívós faji ragaszkodásra és erős nemzeti érzésre van szüksége a magyarnak, ha ellenségei nyilt és aknatamadásainak s a kultúra mindenütt elnemzetlenítő határának sikerrel akar ellentállni.

Nagyszerű, de rendkívül komoly és nehéz feladat jutott a jelen nemzedéknek!

Másodszor kell meghódítanunk saját hazánkat és pedig békés eszközökkel, a műveltség fegyvereivel.

De ez még csak egyik és könnyebb része a feladatnak.

Nehezebb a másik fél: Bevezetni Magyarországot a kultur- és jogállamok sorába, és pedig úgy, hogy az magyar maradjon s a nélkül, hogy a magyar elem állása az államban csak legcsekélyebb mértékben is meggyöngyítették.

Nemzetünk jövője.

Ezer éve nemsokára, hogy őseink e hazát megszerezték s örökül reánk hagyták. — Ezer év óta jó és balsorsban osztozott a magyar e hon többi nemzetiségű lakóival s a hatalom bármily magas polczán állott is, testvéreül tekinté azokat.

De nemcsak testvéreként bánt a magyar a legyőzöttekkel s időnkint bevándorlott idegenekkel — még érdemen felül — kiváltságokban is részesítette. Megőrizhették nemzetiségük sajátosságait, szokásait; megtarthatták, fejleszthették és terjesztették nyelvüket, vallásukat, csak egyet kívánt e hazában meg a magyar, s ezt megkívánta mindenha: hogy e hon vele egyenlőn szeressék e hon fiainak vallják magukat. Ma sem kíván kevesebbet e nemzet s mégis mint törnek ellene! kik vele századokon át osztottak mindazon jóban s rosiban, mikben nem volt különbség téve e hon fiai között soha!

Hányszor védte a magyar török tatár ellen a rázott, oláht és védte a kereszténységet? s hányszor az ő erős karja ragadta ki a halál torkából? S nemcsak megvédte, nemcsak megmentette, azonfelül menhelylyel látta el, hazát adott a hontalannak.

Nemesebben egy nemzet sem bánt az idegennel, egy nemzet sem védte úgy saját testével saját testvérét sem, mint a magyar. Mégis oly feltűnően, oly kihívóan tüntetnek ma e hon fiai édes testvéreink ellenünk a baza ellen.

Érdekeink megkövetelik, jövőnk biztosítása késettet, hogy a haza minden fia szeresse e hon: „mely ápol s hantjával eltakar.“

Ma, midőn a nemzetek törekvései a rokon elemek, az érdekközösség alapján azok összetömörülése a cél: tétlenül mi sem maradhatunk, ha csak öngyilkosokká nem akarunk válni. Társulatok alakulnak a cél kivívására, fennem hangoztatják, hogy Magyarországot újból meg kell hódítani a nemzeti közműveltség elterjesztése által.

Ez ügyben emeljük fel mi is esdő szavunkat: Ennek elérésére közremunkálni hivatott a társadalom minden egyes tagja, a napszámban dolgozó munkástól fel a legfelső polczon álló miniszterig. Csak az a kérdés: miképen? hogy a cél elérése biztosítva legyen.

A társulás, a rokonérzelmű elemek tömörülése biztosítja, fejlesztí azokat egyöntetű, tervszerű közremunkálkodását s nagy idővel a béke fegyverével azt meg is valósíthatja. De gondolkunk kell a nép azon osztályával is, mely nem kevésbé a cél elérésében tenni ép úgy hivatott. Sőt számításunkból nem szabad feledni, hogy ez ügynek ép idegen ajku polgártársainkat kell megnyernünk.

Nagy hibája a magyarnak mindenha, hogy az idegen kedvéért annak nyelvét fogadja el, hogy magát megértesse s így az nem látja be szükségét, miért tanulja meg ő nyelvünket. Kivánná meg csak a magyar s ehhez teljes joga van, hogy a ki vele összeköttetésbe óhajt lépni, hogy az az ő nyelvén értesse meg magát vele, meny nyiben megváltoznék helyzetünk itthon Ezt tegye meg minden magyar. Vendégihöz, kávéházban, üzletben csak ott vásároljon, csak odamenjen, a hol a kiszolgálát annak szoliditása, becsületessége mellett magyarul történik s ellenkező esetben hagyja azt faképnél. Más oldalról igyekezzék azt az idegennel megkedveltetni s jó neven vegye ha nyelvünket igyekszik a más ajku elsajátítani s annak használatában meg-megbotlik.

De ez magában véve még nem elégséges. Rajta legyünk, hogy az idegen ajkuak nyelvünket meg is kedveljék s azzal együtt e hazát velünk egyenlőn szeretni tanulják. Itt a dolog nehezebb oldala, törekvésünk célja, jövőnk záloga.

Nehéznek látszó feladat, de azért megfejtethető, nem kell hozzá egyéb, mint az idegen ajkuaknak meg kell mutatnunk, hogy nyelvünk annyira ki van művelve, hogy a világ bármely nyelvvel kiállja a versenyt, s ha ezt kimutatjuk idegen ajku polgártársaink meg fogják tanulni nyelvünket.

Miképen tegyük ezt, hogyan valósíthatnók meg, s e nagy cél kivívásában, hol álljon őrt minden magyar, jövő cikkünk tárgya leend.

P a e d a g o g u s .

AZ „UJPEST” TÁRSZÁJA.

Költemény magyarázat.

Gyulay Pál: „Szüreten” című lyrai költeményéről szólunk

Koszorus költőnk e remek költeményét a magyar szabadság haza gyászos következményeinek hatása alatt írta; az egész költeményt a bánat sötét fátyola lengi körül, melyet a költő a gyászba borult nemzettel együtt átérz. Ő is átélte a magyar szabadság haza dicső csatáit, midőn fennem lengtek a három színű lobogók s fájó érzet fogta el a költő szívét akkor, midőn a szabadság harc gyászos vége bekövetkezett. A szabadság harc után az egész országba censura hozatott. Bekövetkezett a nemzeti hanyatlás kora. Az írói nemzedék csak képletekben fejezhette ki magát, a nemzet megértette dalaikat. Jeles költőnk Gyulay Pál is költeményét allegorikusan formába önti, leírja a szüretet vonatkozásokkal az akkori állapotokra. A költeményben előforduló vonatkozások, egymint az elfogyott lópor, az eltűnt ifjuság, az elveszett völgegy, a völgyi sírok, mind a lezajlott harczra emlékeztetnek. — Vegyük sorra a költemény egyes versszakait.

„Szüret-e ez, vagy tor?
Hallgatunk, pedig fogy a bor,
És sóhajunk, mint kőzöttünk
A süvöltő őszi szél;
Jól illik, hogy ide álltunk
Hul reánk a falevél.”

Olesó pénzpiacot.

A nemzetek vagyonosodásának hőmérője a földbirtokosok anyagi helyzete. Az anyagi jólét a nemzeti vagyonosodást, az anyagi inség, a közelszegényedést tanúsítja.

Az egyéni jólét, a nemzeti vagyonosodás s így a nemzet virágzásával egyértelmű s oly szorosán függ össze, hogy az utóbbit előbbi nélkül képzelni nemzetgazdászknak nem lehet, nem szabad, de nem is tudja.

S az egyéni jólét, a napi szükségletek fedezetén felül való megtakarított tőke teremtését föltételezi. Hol tőke nincs, ott nem lehet egyéni jólét s nem lehet nemzeti vagyonosodás, sem nemzeti felvirágzás. A tőke a tengely, mely körül a nemzeti, az állami lét kereke forog, a tőke mozgató ereje az államszerkezetnek.

A tőkehiányt, az egyéni tőkehiányt pótolni kell minden áron, hogy az egyéni jólét alapja meglegyen. E pótlásról gondoskodni kell mindenáron.

Gondoskodni kell pedig oly módon, hogy az a tőke, mely bizonyos tekintetben közvagyonot képez, hozzáférhető és pedig lehetőleg könnyen hozzáférhető legyen mindenkinek, ki azt igénybe venni óhajtja vagy kénytelen.

A tőkének olesónak kell lenni. Kétségtelen hogy minél inkább igénybe van véve valamely árucikk, annál drágább és kétségtelen, hogy a pénz, a tőke a leginkább igénybe vett árucikk, s így ez a legdrágább is. Pedig épen ennek kell a legolesóbbnak lenni, mert ennek drágasága drágítja meg a többi árucikkeket, míg ennek olesósága lenyomja a többi árucikkék árát is.

Olesóvá kell tehát tenni a pénzpiacot, hogy hozzáférhető lehessen.

De miként? ez az a nehéz kérdés, mely a nemzetgazdászokat foglalkoztatja; mert belátják, hogy a jelenlegi pénzpiac oly drága, hogy azon kisbirtokosság, a földművelő osztály, az iparosok, kik pedig leginkább keresk fel a tőkepiacot, hozzá nem juthatnak; vagy ha igen, csak a legnagyobb áldozatok árán.

Ezen segiteni kell. A meglevő pénzintézetek nem felelnek meg a kívánalomnak, mert még a legolesóbb pénzintézet is, mely csak 5 százalékon árulja is pénzét, pedig ilyen is csak elvétve akad egy-kettő az országban, fölötté drága; a pénznek nem szabad drágábbnak lenni, mint legfőlebb egy, egy és fél százalékosnak, különben nem teszi meg azt a szolgálát, amit attól várunk.

Tehát olesóvá kell tenni mindenáron a pénzpiacot. S miként lehet az? — Államosítsuk a pénzpiacot.

A legközelebb kibocsátott tőzsdei árszabályzat jóval leszállította ugyan az árucikkék

E versszakban a költő magasztos szavakkal fejezi ki magát, midőn azt mondja: talán tor az, a mit a magyar nép most tart, nem pedig szüret? Mely magyar embernek lett volna kedve akkor vigadni, midőn a magyar nemzetre halotti lepel borult. Az eltemetett szabadság fölött tartott halotti tort a magyar nemzet; némán hosszú sóhajokban törve ki s elmerengve a dicső multakon. A két utolsó verssor azt érezteti velünk, hogy a magyar szabadság harc bevezetése után egymásután hullanak ránk az abszolutizmusnak nemzetiségünket s alkotmányunkat eltipró intézményei.

„Hajdanában nem így volt az,
Hűn megnondja, bárkit kérde:
Pergett a szív, szökött a kedv,
Milyen vigan, milyen nagyot!
A hegy hallgat, a szív szenved,
A lópor meg elfogyott.”

Itt a költő feltárja lelkünk előtt, hogy nem honolt bánat a hazában akkor még, midőn a magyar nemzet élvezte a béke áldást hozó gyümölcseit, akkor még a hazában az bangzott mindenütt: éljen a magyar; s viszhangozta ezt hegy, völgy, erdő és berek, a magyar abban az időben ur volt a saját hazájában. Vidám lélek honolt a magyar emberben, vig volt a szüret, s durrogtak a pisztoly lövések, viszhangozott tőle a szőlőhegy, vigan dalolt a nemzet apraja nagyja. De a gyászos kor beálltával, más idők következtek: a szüret néma, miként a sir, pisztoly lövések nem reszkedtetik meg a léget: mert a lópor ré-

közvetítéséért járó díjakat; de ezzel még koránt sincs minden megtéve, mi ezen a téren égető szükségé vált, csupán egy lépés a javítás felé, ennél tovább kell haladnunk s államosítanunk kell a pénzpiacot.

Ha az állam maga mint első tőketulajdonos veszi kezébe a nemzeti pénzpiacot, akkor ennek módjában lesz nem 4-5, 6-7 sőt magasabb, hanem 1 legfőlebb 1 és fél százalék mellett pénzt adni, mert neki nem kell saját háztartására is gondolni árujának elárulása alkalmával s csak forgatója lesz a közvagyonnak s így előmozdítója a köz vagyonosodásnak.

Államosítsuk tehát a pénzpiacot s ez által olesóvá tessük azt s ha az meglesz, megszűli a köz vagyonosodást, mely a nemzet felvirágzását vonandja maga után.

Palotay Ákos.

Az állatok érzéséről sokat és sokszor vitatkoztak már a tudomány emberei; nem hiányoztak, kik azt állították, hogy az állatoknak szívek van, mely ép oly fogékony minden érzésre mint az emberi szív. Mások azonban azt vitatták, hogy az állat csak ösztöne után tesz mindent. A lovak tanulékonyságát, a kutyák hűségét, mind mind csak ösztönnek tulajdonították. Közelebb a bíróság előtt történt egy eset, mely fényes bizonyítékot tesz arról, hogy az állatok nem csupán ösztönnel, hanem valóságos érző szívekkel bírnak. Ugyanis egyik francia városban egy nyugalmazott tisztnek évek óta meg volt Caesar nevű kutyája elveszett. Hasztalan kereste a gazda nem akadt rá sehol, s már le is mondott a reményről, hogy valaha megtalálhatja kedvencz állatját. Mintegy másfél esztendő mulva az utcán sétálva egy tizenkét éves leányk. látott, ki után az elveszett Caesar ment. A tiszt felismerte kutyáját s nevéen szólította. A kutya egy perczre megállott, de mikor a kis leány „Neró” nevéen hitta, tovább haladt a kis leány után. A tiszt meggyőződve lévén, hogy ez az ő elveszett Caesarja, egy rendőrt hívott s a kis leánnyal együtt a bírósághoz vitette a kutyát. Itt a bíró előtt előadta panaszát, hogy kutyája elveszett s ime megtalálta, kéri azt magának visszaadani, mert ez az ő Caesarja. A kis leány tüzzel erősítette, hogy ez nem Caesar, hanem Neró, s nem a tiszté, hanem az övé, ki azt apjától kapta ajándékba. A bíró csak hallgatta a két feleselőt, míg a szegény állat ott állt a leány és a tiszt között, hol az egyikre, hol a másikra tekintve fel, mint a ki tudja, hogy róla folyik a vita. A bíró látva, hogy mind a két fél erősen vitatja a kutyához tulajdonjogát, azt határozta, hogy más napra hozzanak tanukat, kik be fogják bizonyítani, hogy kié a kutya tulajdonképen. A két fél megnyugodott e határo-

szint a hosszú véres harc alatt elfogyott, részint a szabadság harc befejezése után a bécsi kormány által elkoboztatott.

„Komoran ül a vén gazda,
Nincs már többé vidám napja.
Rajta még a régi mente
Régi kedve nincs sehol
Ajkán egy-egy teremtetten,
De sem tréta, sem mosoly.”

E versszak szomorosan tükrözi le a szabadság harc fáradalmait alatt megöszült magyar honfi lelki állapotát, nem keltenek benne örömet a szüret idylli szépségei. Lelkében sötét gondok ütöttek tanyát, s elmereng a multakon. Rajta a régi kacagányos mente, a magyar nemzetiség egyedüli jelképe. Ajkai megnyílnak s átkot kérnek a Mindenhatótól azon áruló fejére, ki gyáván feladta a nemzet szent ügyét, s nem nyílnak mosolyra, most sötét gyász borult a hazára.

„Rá-rá huznak a cigányok,
De a tánczhoz senki sem fog.
Elindulnak, tovább lépnek
Eihál a hang szomoruan;
Ifjusága a vidéknek
Hol és hol nem — oda van.”

A cigányok járnak házról-házra, szüret-ről-szüretre, de sehol sincs kedv és élet, rá-rá huznak a cigányok, de a magyar nem lángol most a zenéért; abba hagyják, tovább mennek, de sehol sem fogadják szívesen őket. Tánczról

zatban, de a tiszt megjegyezte, hogy a kutya csak nem maradhat itt a bíróság helyiségében holnapig, hol neki enni sem adnak, miért is kérte, hogy adják át neki addig is a kutyát, a holnapi tárgyaláshoz el fogja hozni azt megint. — De ezt a kis leány elleanezte s követelte, hogy Nerót bocsássák vele haza, ő is elhozza holnap magával. Ebből új feleselés lett. A bíró látva, hogy nem boldogul a két féllel, azt a határozatot hozta, hogy a tiszt a szoba egyik, a lányka a másik sarkába álljanak s mindenik a saját nevével nevezett kutyát hiba magához, s akihez a kutya menni fog az vigye haza. Ugy is lett. A tiszt barátságos hangon szólt: Caesár, régi jó kutyám, nem ismereszreám, jőjj hozzám Caesár. — A kis leány mosolygó arcczal szólt: — Neri, kedves Nerom, jér, menjünk haza. — A kutya nem mozdult. Ott állt a szoba közepén, de arczán oly fájdalom kifejezése volt, mely nyíltan mutatta, hogy az állat belsejében küzdelem folyik, nem tudja kihez menjen. Most ismét megszólalt a két fél: Caesár, ide, hozzám. Neró, ne hagyj el engem, jér velem. A kutya fájdalmas vonítást hallatott, de nem mozdult, fel-fel emelte tekintetét, hol az egyik, hol a másik hívóra, s arczán még fájdalmasabb kifejezés látszott. Harmadszor is megszólalt a két fél, harmadszor is hangzott a Caesár, Nero név, s hívta mindkettőt magához. A kutya nem mozdult, — még egyszer egy fájdalmas vonítást hallatott, aztán . . . összeesett, megdőglött. A fájdalom szívet tépte szét. Megöltte a hü állatot. Ki fogja most már tagadni, hogy ez állat érző szívet bírt. Tudta, hogy a tiszt előbbi gazdája volt, kivel egykor sétálni volt, s elvesztvén gazdáját, eltévedt. Egy napszamos nyújtott a sokat kóborlott kiéhezett kutyának kenyeret, s a kutya elment a napszamosal. Ez oda ajándékozta leányának, s ez dédeigette a kutyát, s a kutya hű lett a kis lányhoz. Most, midőn előbbi gazdáját is véletlenül feltalálta, nem tudta mit tegyen, a mult emleke a tiszthez vonzotta, a jelen a leánykához láncozta a szívet, s miután választani nem tudott, fájdalmában megrepedt a szive. Ime, az állatoknak van érző szívek!

Kóser világ.

— Mózsai, fogd be a szádát, ne köpködj, ne átkozódjál — csitítja a csendbiztos a ludas Mózsai zsidót — különben megtanítalak emberségre.

— Wie hajst? Emberségre? Szeretnék én látni azt az ember, a ki engem emberségre megtanít?

— Du Slaime? — szóllítja meg ismerősét egy Izik — merre jótok én legrüvidebb úton a rendűrséghez?

szó sem lehet, ez kigunyolása volna a nemzet szent ügye elestének, ifjú nincs, ki hevülne a tánczért, sirban pihennek ők, mártyr halált szenvedve a hazáért, vagy foglyul vitte magával az ellenség idegen földre, hol nem hallják az édes magyar szót.

„Fa alatt a lombok alján,
Ül mereng egy fiatal lány
Szeméből könnyet törül ki,
Már rég mennyasszony szegény,
De sírját nem tudja senki,
Hol nyugszik a völgyében.”

A költő elénk állítja a gyászoló arát, ki epedve sir jegyese után; a ki elhagyva szülőit, aráját és családi boldogságát, siet a megtámadott haza védelmére s hősi halállal vérzik el a csataterén. Nem sejtí a gyászoló ara, hol esett el a völgyéne, nem jelöli annak sírját fejfa, nem hinteti sírja fölé özönlő könnyeit.

„Az unalom egymáshoz úz,
Leülünk, hol lobog a tűz,
És beszélünk a multakról,
A szó gyakran megreked . . .
Lelkünk hosszan el-egondol
És felszítjuk a tüzet.”

E versszakban ki van fejezve, hogy a magyar embert a szomorú időkben egyedül hazájának sorsa érdekelte s a magyar azok körébe gyülekszik, kiknek szívéből nem aludt még ki a haza szeretet szent tüze. Összegyűlnek a nemzet jobbjai, elcsevegnek a régi dicsőségről, hősi csa-

— Eredj be ide ebbe a baltba és lopjál edj csomó purtéka.

Rendőr: Megvagy gazember, nyakon csiplek, lopni akartál ugy-e?

Tolvaj: Nem, én csak próbára akartam tenni, hojd milyen ügyes a rendőr oraság; fogom ajánlani ünt egy érdemem dekoráczióra.

Buzára alkuszik Salamon zsidó a földesur méregbe jön, galléron csipi és kipendíti az udvarra ő Salamonságát. Még ki sem fujta magát a földesur, mikor nyílik az ajtó s a nyíláson bedugja fejét — Salamon zsidó még pedig a legmosolygóbb arcczal kérdezi. „Hát khükürtűz nincs eladó?”

Középtanodai vizsga a költészet tanból.

Tanár: Mondj valami nagyszerűt?

Köbi gyerek: Pénz.

Tanár: Valami lélek emelőt?

Köbi gyerek: Vexli.

Tanár: Valami dicsőt.

Köbi gyerek: Száz procent.

Tanár: Valami felségest.

Köbi gyerek: Licitation.

Tanár: Valami hősiest?

Köbi gyerek: Schakter.

Különfélék.

— Az ujpesti függetlenségi kör f. hó 12-én tartotta tánczvigalmát. A mulatság sikerültnek mondható, a mennyiben meg volt a jó kedv és anyagi siker. A talp alá valót Fenka Pista hozta. A jelenvolt szépek közül a következőket jegyezhetjük fel. Mády Lajosné, Bodáné, Mollerné, Hatosy Nándorné és Lajosné, Javorszkyne. Grossmanné, Farmathiné, Dobosné, Tóthné, Hankené, Pootzné, Pécsiné, Kralikné, Slobodáné, Bottné, Balaskóné leányaival. Szlepcsényiné, Stitzné, Somlay Mariska, Králik Juliska és Boriska, Nagy Juliska, Kocsis Paulin, Chapó Rozina, Grossmann Amália és Fáni, Szlávik Stefánia, Brunner Amália, Tresz Mariska stb. A mulatság reggeli 6 órakor ért véget.

— Állatkinzó zsidó. Vélzázító látvány-nak voltak tanui a napokban ős Buda várának alsó részét lakó polgártársaink. Egy zsuppal tulajdonosan megrakott szekeret vontolt két elcsigázott ökrök. Egy zsidó megpillantja a szekeret, rögtön megállítja s alkuba bocsátkozik a zsuppot szállító paraszttal. Megalkuszna. A zsidó kalauzolja a szekeret s betereli egy roskatag ház kapuján. A szekér azonban sokkal szélesebben volt zsuppal rakva, hogy sem beférhetett volna a keskeny kapun. A szegény ökrök amugy is sulyos

ták rémes zajáról. Szavok önkénytelenül előll, mikor arra gondolnak, hogy miként harczoltak, mint félistenek Iaszegh, Buda s Komáromnál; mindmegannyi kedves emlékek maradnak ezek a honfi keblében. A magyar lelke egy szebb jövő után eped, elesztí a magyar nemzet a szabadság szent tüzet s azon reményt táptálja lelkében, hogy: „a magyar név megint szép lesz, méltó régi nagy híréhez.”

„Köd a völgyben, éj a bércezen,
Már a tűz is alvófélben.
Halvány hold és setét árnyak
A felhők közt odafenn . . .
A halottak fel-feljárnak
Sok a sír a völgyeken.”

Még a természet is gyászba borult. Az idegen befolyás következtében a nemzetből lassankint kihál a nemzeti érzés, a hazaszeretet tüze már csak a jobb érzésű hazafiak szívében lángol. Még a hold is halvány színű, s odafönn a csillagos égen a szabadság vértanui kísérteties zajjal járnak-kelnek. A völgyek telve vannak jeltelen sirokkal s a rideg gödrökben aluszszák örök álmukat a hazának hősi fia, a honvédek. Az elesettek árnyai fel-fel járnak a mély sírból s suttognak, mint szellő régi dicsőségről, véres csatákról . . .!

Pap Dezső.

terhüket nyögve huzták-vonták, de nem tudták átvonszolni a kapun. A paraszt ekkor oda állt a zsidó elé s azt mondta: uram, lerakom a zsuppot itt a ház előtt, a szekér nem állhat be az udvarra. A zsidó erre elkerítette a paraszt bundás szentjeit s ráparancsolt, hogy a zsuppot vigye be az udvarra. Az ökre csak olyan lusta — ugymond — mint ő maga s vele együtt minden magyar; vegye csak a vasvillát, szurja az ökrök oldalába, majd berántják a szekeret. A paraszt vonakodott, mire a zsidó kapta a szekéren függő vellát, elkezdette az ökröket ütni, szurkálni s a szegény párák kinjukban oly erőt fejtettek ki, hogy a szekeret csakugyan bevonszolták az udvarra, de ott az egyik ökrök az erőfeszítéstől összerogyott. Mit szól ehhez a magyar ember, nem lázad e fel vére, mikor a zsidót ily szemtelenül hallja nyilatkozni a magyar nemzetről s ily baromiasan bánni el a szegény igavonó marhával. Csoda-e aztán, ha az antiszemitizmus még inkább terjed, hisz a zsidók maguk hívják ki az antiszemitizmust eltérhetetlen viseletük által.

— A „Nádorhoz“ címzett első ujpesti munkás betegségélyző és temetkezési egyesület f. hó 14-én tartotta tánczvigalmát Wilburgerné helyiségében. A termék zsufolásig meg voltak telve. A zenét a cs. kir. Eszte gyalogezred zenekara szolgáltatta. A jelen volt hölgyek közül a következőket jegyezhetjük fel: Adáminé, Liebenstritné, Fridmanné, Medveczkyne, Weinhardtné, Kleppelné, Ringeisné, Opaterniné, Riscsákné, Enimerlingné, Kardáné, Hegerné, Ulm Matild, Ringeis Berta, Riscsák nővérek, Weisz Julia, Pipich Anna és Emma, Stagler Anna, Pohl Mariska, Kurczwald nővérek stb.

— Az ujpesti olvasókör f. hó 15-én tartotta évi közgyűlését, melyen az általános lezárolás után az egyleti tisztikar választott meg. Elnök: Szerényi Vincze. Alelnök: Pap Imre és Rózsa Iván. Jegyző: Hübner Ferencz. Segédjegyző: Csányi Gyula. Pénztárnok: Pap János. Ellenőr: Pörge Gergely. Könyvtárnok: Dokuly Lajos. Gondnok: Nagyfalusy Gyula.

— A greenichi observatorium órája január 1-én nemez időszámítási rendszer szerint rendeztetett be, mely Angliában „amerikai rendszer“ elnevezése alatt ismeretes, t. i. az 1-től 24 ig menő óraszámilálási rendszer szerint, mely éjjélkor kezdődvén, a következő éjjéllel záródik. Az observatorium e célból új számlapot készített a megfelelő számozással, melyen az óramutató napjában csak egyszer jár körül s így első kezdette meg azt jelezni, a mi esetleg világ idővé válhat.

— Ritka házasság. Különös házasságra lépett pápai engedéllyel egyik vidéki városban egy előkelő fiatal ember. A boldog menyasszony nem volt más, mint anyai nagynénje, úgy hogy a vőlegénynek a saját édes anyja sógornője s nagyatyja és nagyanyja, ipa és napa is.

— Mikor még a mókus is kétségbe esik. A minap egy társaságban élénken beszélgettek az állatvilág csodáiról s az alkalommal beszélté el egy földbirtokos ezt a hihetetlennek látszó esetet: „A mi vidékünkön a nép erősen hiszi, hogy a mókus felakasztja magát, ha késő őszszel kilopják fészkeből az összegyűjtött mogyorót. En ezt nem hittem, mig saját szememmel nem győződtem meg. Egyszer azonban láttam, hogy az ardón egy favágó tarisznyába rakta egy mókus fészek élelmi készletét. Lesbe álltam. Egyszerre fészkenél terem a mókus, betekint oda, s midőn észrevette, hogy egész vagyont ellopták; nyugtalanul ugrált, nyöszörgött s végre a fa egyik csonka, hegyes ágacsájára magát állánál fogva felakasztotta.”

— A földrengések, melyek nemrég oly borzasztó pusztítás vittek végbe Spanyolországban is, a szakemberek megfigyelései szerint a földkéreg helyváltozásából látszanak eredni, mi ha az egyensúly egyszer meg van bontva, hosszabb ideig tarthat. Így a lissaboni földrengés 1755-ben két hónapig, a kalabriai 1783-ban csaknem az egész éven át folytást érezhető volt, végül a mainzi 1859-től egész 1873-ig eltartott. A meteorologiai tüneteket és az ezeket kísérő körülményeket tanulmányozván, nyomára jöttek egyes törvényeknek, melyek szerint ezek a tünetek lefolynak. Így számos esetben előre megtudják mondani a tengeri vihart.

— A villamos hajóvilágítással tett kísérletek, melyek egy ideig Portsmouthban a Kolonus angol páncélos toronyhajó folytak, kitünő eredménnyel értek véget. A villamosság nemcsak fényre, de olcsóságra is föltulta az eddigi olajlámpákat. Brush-féle izzólámpákat alkalmaztak a kísérleteknél s az az angol hajóhadnál kilátásba van helyezve a villamos világítás életbeléptetése az említett lámpákkal.

— Az éjjeli égbolt legfényesebb csillaga jelenleg „Jupiter“ planéta. Mindjárt napnyugt után látjuk a planéta feltünését mélyen a keleti égbolton; körülbelül az „oroszlán“ csillagképletben „Regulus“ elsőrendű fősillag mellett áll. A keleti égbolton lassankint magasabbra száll s 12 és 1 óra közt éri el a legnagyobb magasságot délen ötven fok magasságban az ég alj fölött. Annak oka, hogy a planétát jelenleg miért látjuk oly fényesnek, abban rejlik, hogy az „oppositio“-jához közeledik. Ez ugyanis az az időpont, midőn a föld a planéta és a nap közt s ennél fogva a planéta a földhöz legközelebb áll. Az idén ez február 19-én történt. A következő években ezek az oppositioék mintegy 1 1/4 hóval későbbre esnek, minthogy a „Jupiter“ tizeuhárom s egy negyed hóval távolabb nyomul keletre. A közép oppositio idejekor a „Jupiter“ világi ereje tiszerte intenzivebb mint az első rendű „Kapella“ fősillagé.

— A gyöngykagyló telepek Tahiti sziget körül újabb időben kiveszőben vannak s hogy a bajon valami módon segítve legyen, a francia kormány Bonchon tanárt a helyszínére küldötte a kagylótelepek tanulmányozása végett. Bonchon hosszabb időt töltött Tahiti szigetén s ha kutatásai alaposaknak bizonyulnak, az eddig oly drága gyöngyök elvesztik minden becsüket. Ő ugyanis azt a fölfedezést tette, hogy a gyöngykagyló vagyis gyöngyosztriga mesterségesen is ép oly könnyen tenyészthető mint a közönséges osztriga, csak meglegyen a zavartalan nyugalom és meglegyenek bizonyos talaj- és vízviszonyok. Ha ezek megvannak, a gyöngyosztriga pompásan tenyészik, sőt kellő elbánás és óvatos vízbehelyezés mellett még a gyöngyétől megfosztott kagyló is felépül s másodsor is termel gyöngyöket. Bonchon szerint a mesterséges gyöngykagylótelepek felállítása sem jár semmi nehézséggel s ő most a francia tengerpartokon akar ilyen telepeket fölláttani.

A Rákospalotai bohóc estély.

A lapunk által előre jelzett, s a r.-palotai hölgyek által rendezett bohóc-estély a legfényesebben sikerült. Aligha volt még Rákospalotán oly estély, melyen az elegancia annyira teljes lett volna, mint ezen.

A fényes öltözetekben megjelenő hölgyeknek sorában ott volt Schnedár Jánosné, Zehetner Frigyesné, Szabóné, Korponainé, Tamássyné, Karicsné, Bodóné, Kerekesné, Belházné, Komárominé, Sztóényiné, Jeschkané, Altvatneré, Benitzkyné, Kántorné, Bogisichné, Nedwaltne, Wallensteinné, báró Tunkeiné, Rohácsné, míg a leányok közül Szabó Arankát, Ötvös Mariskát, Komáromy Klára és Tinit, Kárics Terkát, Kopper nővéreket, Cselényi Ilkát, Diósy Dénésné, Schwedár Johannát és Ilkát, Rotter Marit, Teylfeil Lizit, Szabó Luizát, Romlaky Gizit, Milatinovics nővéreket, Molnár nővéreket, Leingruber Leventint láttuk.

A jelmezek közül első sorban a jó izlésről tanuskodó Rococot (Belházné és Ötvös Mariska), a tavaszt (Zehetnerné), a nápolyi lányt (Veruda), a telet (Kopperda), s Diabvekat (Komáromy), említjük, továbbá a jól visszaadott Sportot (Cselényi), a Török lányt (Veruda), Oláh leányt (Kopper), Bajor nőt (Pregel Helen), a Palotát (Nedwaltné), Mephistot (Rohácsné) s Virágárusnót (Toranovits Janka.)

A bálkirálynővé határozottan Ötvös Mariskát emeljük.

Az elő-elő társaság saját körében érezvén magát, fesztelen jókedvűen engedett kifejezést; a mulatságnak a késő reggel vetett végett.

Zárt vendéglős díszetért érdemel, kinek szorgalmas keze a termet decorationalis falakkal baldachinokkal díszítette s a termet keresztülfutó virágfűzérrel változatos kertté alakította.

Diósy, Altvater, Zehetner és Schnedár rendező uraknak buzgalma által sikerült a legzártkörűbb mulatságot a legfényesebben sikerültebbek fölé emelni, melyek valaha Rákospalotán tartattak. Fenkó Pistát, a cigányt illeti az érdem, hogy a sokszor megújrázott „Táncrend“ dacára sem fáradt ki a mulató közönség.

Drumár János.

— Következő hirdetmény közzétételére kértünk fel: Alulírott község előljárósága által közhírré tételük, hogy az 1871. évi XVIII. t. cz. 43-ik szakasza szerint a folyó évben az I. kerületben kilépő községi képviselők, név szerint Reiter György, Leiner Simon, Krácher Károly, valamint elhalt Weltz Károly. A II. kerületből kilépő Máday Lajos, Erdélyi István, Illek Vincze, Czeisz Mátyás és Weigel Ferencz községi képviselők által elfoglalt állás választás után lesz újból betöltendő. Az 1871. évi XVIII. t. cz. 47-ik szakasza szerint a szolgabíró folyó évi 1075. számú rendeletével a választás határnapjául 1885. évi február hó 28-ik napjának délelőtti 8 óráját tűzte ki. Választási hely az I. kerületben a községház, a második kerületben pedig a templomtéri iskola. A választás szavazat lapok által minden kerületben 5 rendes és 3 póttagra történik a szavazati lapok a fennebbi határnapon délutáni 6 óráig fogadtatnak el. Ujpesten, 1885. évi február 16. Uhlárik Károly bíró, Benitzky Antal jegyző.

Szerkesztői üzenet.

Rózához. Az epigramnak nevezett vers, sajnálatunkra nem vált be s így a kéziratot rendelkezhetik nyolcz napig szerkesztőségünkben

Felelős szerkesztő: PALOTAY ÁKOS.

Kiadó: FRIDMAN JÓZSEF.

Hirdetések.

Ujpesten, Tavasz-utca és Erzsébet-utca s a 6-ik házszám, 4-ik ajtó alatt elvállaltatnak mindennemű

kézimunkák: közönséges és monogram himzések olcsó és pontos elkészítés mellett.

Bartalits Imre kiadóhivatalában megrendelhető:

A MEGRÖGZÖTT MAIMONIDES DELIRIUMA vagyis:

HITELES ZSIDÓ-KÁTÉ,

a tanulmányi hitágazatai, imái s vallásos szertartásai.

IRTA: ZIMÁNDY IGNÁCZ.

Ára 2 forint.

LISZKA SAMUEL

gépész

Ujpest, Fő-ut 40. sz.

Vállal mindennemű gépjavitásokat, úgy mint gőzmozdonyokat, (bár minő rozszak is, jót állás mellett és jutányosan.

Régi sorvető gépek tökéletes munkára és könnyű kezelésre átalakítatnak.

Támaszkodva a bizalomra

melyben a mi Pain-Expeller készítményünk több mint 15 év óta a közönség által részesítettik, szabadságot veszünk magunknak, azokat kik e szert még nem ismerik, egy kísérlet tételére felhívni. Ezen régelismert háziszernek nincs szüksége a reclamra, ez önmaga által legjobban ajánlatik, a mint azt egy próba igazolni fogja. A Pain-Expeller bedörzsölésre használatik esűz és köszvény ellen. Ára 40 és 70 kr. egy üvegnek; készletben a legtöbb gyógyszerárban. Hamisítványok elkerülése végett, csakis „Richter-féle borgony Pain-Expeller“ kérendő s semmi esetre se más fajta. Richter F. Ad. és társa, Bécs. — Prágában az „arany oroszlán“ gyógyszerárban, Niklasplatz 7.

Bartalits Imre könyvkiadóhivatalában

BUDAPEST,

VIII. Eszterházy-utca 12. sz.

megjelent és megrendelhető:

VÉDBESZÉDEK

politikai sajtóperekben.

Hentaller Lajos, Hoitsy Pál, Kászonyi Dániel, Kovács Pál, Pázmándy Dénes, Schöffner László, Szalay Imre és Verhovay Gyula védelmére mondotta

KOMJÁTHY BÉLA.

Ára 1 frt. 20 kr.

Előfizetési feltételek

„KERESZTÉNY

KÖZÉRDEK“

második évi folyó-mára.

Megjelenik e lap minden héten vasárnap, nyolcz oldalon.

Egész évre 4 frt

Fél évre 2 „

Évnegyedre 1 „

Gyűjtőknek öt előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

A „Keresztény Közérdek“

szerkesztősége és kiadóhivatala.

BARTALITS IMRE könyvnyomdája

Budapest, VIII., Eszterházy-utca 12. sz.

elvállal mindennemű

nyomtatványokat

pontos elkészítés és jutányos árak mellett.